

Abstrakt

Przez 126 lat od pierwszych prób zasiedlenia Australii przez Anglię, aż do wybuchu I WŚ, kontynent australijski był kulturowym zaściankiem i pustkowiem, funkcjonującym jako więzienie, mające odciążyć podobne przybytki w Anglii. Było to miejsce, gdzie zsyłano jednostki niepożądane na 7, 14 lat, a nawet dożywocie. W wieku XIX, w nowym pokoleniu Australijczyków, zaczęło rozwijać się pragnienie przynależności narodowej oraz potrzeba uznania na arenie międzynarodowej. Australijczycy powoli odrywali się od swojej więziennej przeszłości, zaczęli sobie cenić wolność oraz tzw. „mateship”- czyli międzyludzką więź opierającą się na zasadzie partnerstwa. Idea odnalezienia własnego miejsca w świecie pojawiała się w pieśniach i wierszach, co zaowocowało wydarzeniami poprzedzającymi zaangażowanie Australii w I Wojnę Światową.

Praca doktorska rozpoczyna się od opisu ery skazańców i koncentruje się na ważnym okresie czasu, jaki ukształtował sposób patrzenia na siebie Australijczyków, którzy aż do lat 60. wieku XX rozpoznawali u siebie tzw. „piętno skazańca”. Od przybycia pierwszych zesłańców w 1788 r., do momentu, kiedy obywatel kontynentu australijskiego został po raz pierwszy wymieniony w poezji, stopniowo rosła świadomość odrębności narodowej Australijczyków.

Ważnym punktem zwrotnym w tym procesie stał się udział Australii w I Wojnie Światowej. W pracy przedstawiono zarys trzech kampanii, w których brała udział Australia. Operacja na półwyspie Gallipoli, jako najważniejszy i najbardziej dramatyczny epizod walk Australijczyków, ukształtowała ich postawy zarówno w czasie wojny, jak i po jej zakończeniu. Osiem miesięcy ciężkich zmagania stworzyło niemal mityczny status żołnierza ANZAC. Operacja Synaj, często nazywana zapomnianą wojną, wykreowała australijską kawalerię, która uzyskiwała iście romantyczny wizerunek w literaturze. Walki na froncie zachodnim przyczyniły się do powstania wyidealizowanego obraz mitycznego Australijczyka - żołnierza, który budził postrach wroga. Te trzy kampanie wojenne doprowadziły do narodzin nowej poezji, w której znalazły się elementy zarówno komediowe, jak i tragiczne. Pojawiło się wówczas poczucie narodowej tożsamości, które nigdy wcześniej nie istniało.

Podczas gdy w wojennej poezji brytyjskiej dominował ton rozpacz, poeci australijscy nigdy nie stracili poczucia dumy z powodu spełnienia patriotycznego obowiązku. Jedna z matek poległych żołnierzy, sama będąca poetką, takimi słowami żegnała swoich synów Alberta i Douglasa: „Umarli tak chwalebnie, że cień naszej straty, choć początkowo ciemny,

już topnieje w blasku swego zysku. Umrzeć młodo, żarliwie, umrzeć szybko, w doskonałym zdrowiu, umrzeć ratując innych od śmierci, umrzeć wspinając się na wyżyny, umrzeć i zanieść ze sobą do pełniejszego, obfitszego życia ponad wszelką świeżość i radość. Czy to nie powód do radości, a nie smutku? Jest o krok przed nami w podróży, którą wszyscy musimy odbyć”.

Po przedstawieniu wpływu poezji elegijnej Tyrteusza na poezję australijską I WŚ, praca koncentruje się na porównaniu tej ostatniej z angielską poezją wojenną.

W pracy zwrócono szczególną uwagę na twórczość dawnych australijskich bardów, od których australijscy poeci wydają się czerpać wiele inspiracji, zwłaszcza jeśli chodzi o konieczne do spełnienia kryteria, by poeta zyskał społeczne uznanie.

Praca podzielona jest na pięć rozdziałów, w których przyjrzano się znaczącym komponentom ukształtowania tożsamości narodowej mieszkańców Australii.

Rozdział pierwszy, „Kto dołączy ze mną do *Waltzing Matilda*?” ukazuje wczesne postawy wobec wojny w Australii, które były przepełnione patriotycznym zapałem i chęcią przyłączenia się do walki. W rozdziale opisane zostaje wojenne zaangażowanie Australii, tak proroczo przewidziane przez Williama Wentwortha w wierszach *Australazja* z 1823 r. oraz *The Star of Australasia* Henry'ego Lawsona z 1895 r.

W rozdziale drugim, „Pióra kangura”, praca przygląda się wybranym aspektom australijskiego poczucia humoru oraz znaczeniu słowa „mateship”, które jest związane z pojęciem „Billjim”. Idea ta odwołuje się do starej tradycji wspólnotowego działania Australijczyków, które szczególnie po I WŚ przyczyniło się wzmocnienia poczucia ich narodowej więzi

Trzeci rozdział, „Greccy bogowie i brązowi anzakowie”, przedstawia sposób, w jaki Australijczycy postrzegali samych siebie. Przywiązanie do mitologii greckiej ukształtowało się w Gallipoli. To właśnie tutaj Australijczycy zaczęli myśleć o sobie jako mitycznych bohaterach legend wojennych. Wielu poetów czerpało inspirację z historii Hellady. Poezja stylizowana na termopilską poezję epifaniczną uświadamia nam, że młody naród czuł coś więcej, niż tylko kulturowy związek z starożytnością - czuł się jej kontynuacją.

Rozdział czwarty, „Teatry wojny”, przedstawia zmieniające się podejście Australii do wojny. Nie było to jednak wolta od patriotycznego zapału do przygnębionego cynizmu, jak widać to na przykład w poezji brytyjskiej, od Ruperta Brooke'a zaczynając i kończąc na Siegfriedzie Sassoonie, ale raczej ewolucja od wielkiego entuzjazmu do jeszcze głębszej miłości do Australii. Poeci australijscy miewali chwile zwątpienia, ale nigdy nie ulegli uczuciu beznadziei.

W ostatnim rozdziale, „Będziemy ich pamiętać”, praca bada australijską pamięć

o zmarłych i rannych. Pokazano tu, w jaki sposób śmierć żołnierzy doprowadziła do narodowej refleksji nad kosztami wojny.

Australijska poezja I WŚ pomogła zarejestrować formowanie się australijskiego charakteru. Wyprowadzając Australijczyków z kompleksu bycia kolonialnymi skazańcami sprawiła, że stali się wolnymi obywatelami Imperium Brytyjskiego. Australijskie poczucie tożsamości narodowej rozbrzmiało jako „Gwiazda Południa” z tego, co australijski poeta Henry Lawson nazwał w 1895 r. „... ponurymi chmurami wojny”.

William Wentworth oświadczył w 1823 r., że Australia, „ostatnie urodzone niemowlę, powstanie w przyszłej wojnie, by zadowolić serce rodzica [Anglii]”. Dla Wentwortha Wielka Wojna miała więc być chrztem australijskiej tożsamości. Australijscy poeci utrwaliли w swych wierszach moment wyłonienia Australii z *terra nullius* i otrzymania przez nią międzynarodowego uznania. Australijczycy postrzegali teraz swoje zwiększone poczucie własnej wartości jako znaczącą przestrzeń dla rozwoju „mateship” i intelektualnej emancypacji.

Ustalenia zawarte w pracy opierają się głównie na badaniach archiwalnych. Materiał źródłowy jest tutaj fundamentem dla zarówno kulturowych, jak i socjologicznych spostrzeżeń na temat powstania australijskiej tożsamości.

Pierwszym krokiem było wybranie spośród całej masy poetów tych, których pisarstwo można uznać za najbardziej wartościowe

Następnym zebranie materiału dotyczącego ich życia i twórczości. Odbywało się to na różne sposoby. Założenie strony na Facebooku i zaangażowanie ogółu społeczeństwa australijskiego pozwoliło na nawiązywanie kontaktów z rodzinami poetów.

Niezastąpionym źródłem wiedzy było Australian War Memorial w Canberze. Doszły do tego lata poszukiwań w bibliotekach, księgarniach specjalistycznych, pamiętnikach i kolekcjach prywatnych. W tym czasie udało mi się skompletować własną bibliotekę dotyczącą okresu Wielkiej Wojny Australijskiej, która stała się moim głównym punktem oparcia.

Aby umożliwić innym śledzenie moich badań i udostępnić bazę podstawowych materiałów, tworzyłem stronę internetową, która zawiera wiersze, biografie, zdjęcia, artykuły i odniesienia.

Ponieważ praktycznie nie istnieją obszerne opracowania na temat poezji australijskiej I WŚ, moim zadaniem było wywołanie dyskusji poprzez stworzenie dziennika i biuletynu, które wraz ze stroną internetową tworzą teraz centralne archiwum poezji australijskiej I WŚ. Jest ono cytowane przez zainteresowane tą problematyką osoby.

Dzięki temu wszystkiemu można było przeprowadzić wiarygodne badania, których zwieńczeniem jest obszerna praca ukazująca ewolucję australijskiej tożsamości narodowej.